

BOGDAN MICU

RADU SLĂVOIU

COOPERARE JUDICIARĂ INTERNĂȚIONALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

– CURS UNIVERSITAR –

Editura
Hamangiu
2020

CUPRINS

CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE	1
<i>Secțiunea 1. Definiții</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Necesitate și importanță</i>	1
<i>Secțiunea a 3-a. Sediul materiei</i>	2
<i>Secțiunea a 4-a. Principii de cooperare</i>	3
§1. Preeminența dreptului internațional	3
§2. <i>Ne bis in idem</i>	5
§3. <i>Aut dedere, aut judicare</i>	6
§4. Principiul specialității	7
§5. Computarea duratei pedepselor și a măsurilor preventive privative de libertate	8
§6. Protecția intereselor fundamentale ale României	9
<i>Secțiunea a 5-a. Forme de cooperare</i>	10
CAPITOLUL AL II-LEA. EXTRĂDAREA PASIVĂ	11
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei</i>	11
<i>Secțiunea a 2-a. Definiție</i>	11
<i>Secțiunea a 3-a. Condiții</i>	12
§1. Condiții privitoare la persoana extradabilă	12
§2. Condiții privitoare la infracțiune	14
§3. Condiții privitoare la echitatea procedurii în statul solicitant	19
<i>Secțiunea a 4-a. Procedură</i>	22
§1. Examenul de regularitate internațională	22
§2. Procedura în fața procurorului	23
§3. Procedura la instanță	25
<i>Secțiunea a 5-a. Efectele extradării din România</i>	28
CAPITOLUL AL III-LEA. EXTRĂDAREA ACTIVĂ	31
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei</i>	31
<i>Secțiunea a 2-a. Definiție</i>	31
<i>Secțiunea a 3-a. Condiții</i>	32
§1. Condiții privitoare la persoana extradabilă	32
§2. Condiții privitoare la infracțiune	33

<i>Secțiunea a 4-a. Procedură</i>	34
§1. Darea în urmărire internațională	34
§2. Procedura la instanță	36
§3. Examenul de regularitate internațională	37
<i>Secțiunea a 5-a. Efectele extrădării către România</i>	38
CAPITOLUL AL IV-LEA. MANDATUL EUROPEAN DE ARESTARE	41
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei</i>	41
<i>Secțiunea a 2-a. Definiție</i>	41
<i>Secțiunea a 3-a. Executarea în România a mandatului european de arestare emis într-un alt stat</i>	42
§1. Condiții privind natura și gravitatea infracțiunii	42
§2. Condiții privind persoana față de care s-a emis mandatul	44
§3. Condiții privind procedura în statul emitent	46
§4. Procedura de executare în România a mandatului european de arestare	49
<i>Secțiunea a 4-a. Emiterea în România a unui mandat european de arestare</i>	59
§1. Condiții	59
§2. Procedură	60
§3. Transmiterea spre executare a mandatului european de arestare emis în România	62
§4. Aducerea în România a persoanei predate	64
CAPITOLUL AL V-LEA. TRANSFERUL DE PROCEDURI ÎN MATERIE PENALĂ	67
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei</i>	67
<i>Secțiunea a 2-a. Definiție</i>	67
<i>Secțiunea a 3-a. Transferul procedurilor penale din România către un stat străin</i>	68
<i>Secțiunea a 4-a. Preluarea de către România a procedurilor penale dintr-un stat străin</i>	73
CAPITOLUL AL VI-LEA. ASISTENȚA JUDICIARĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIE PENALĂ	83
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei</i>	83
<i>Secțiunea a 2-a. Definiție</i>	84

<i>Secțiunea a 3-a. Reguli generale</i>	84
<i>Secțiunea a 4-a. Forme de asistență</i>	85
<i>Secțiunea a 5-a. Comisia rogatorie internațională</i>	85
<i>Secțiunea a 6-a. Audieri ale martorilor, experților sau persoanelor urmărite aflate în străinătate</i>	88
§1. Înfățișarea în străinătate a martorilor, experților sau persoanelor urmărite	89
§2. Audierile prin videoconferință	91
<i>Secțiunea a 7-a. Livrările supravegheate</i>	93
<i>Secțiunea a 8-a. Utilizarea investigatorilor sub acoperire</i>	94
<i>Secțiunea a 9-a. Echipele comune de anchetă</i>	94
<i>Secțiunea a 10-a. Supravegherea transfrontalieră</i>	96
<i>Secțiunea a 11-a. Ordinul european de anchetă</i>	99
§1. Definiție	99
§2. Emiterea și transmiterea de către autoritățile române a unui ordin european de anchetă	100
§3. Executarea de către autoritățile române a unui ordin european de anchetă emis într-un stat străin	102
§4. Măsurile investigative ce pot forma obiectul unui ordin european de anchetă	109

CAPITOLUL AL VII-LEA. RECUNOAȘTEREA ACTELOR JUDICIARE PENALE ÎN RAPORTURILE CU STATELE DIN AFARA UNIUNII EUROPENE

	120
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei</i>	120
<i>Secțiunea a 2-a. Definiție</i>	120
<i>Secțiunea a 3-a. Recunoașterea în România a hotărârilor străine de condamnare la sancțiuni privative de libertate</i>	121
§1. Condiții	121
§2. Procedură	124
<i>Secțiunea a 4-a. Recunoașterea în România a actelor judiciare străine care conțin alte sancțiuni de drept penal sau alte dispoziții executorii în materie penală</i>	139
<i>Secțiunea a 5-a. Recunoașterea în străinătate a actelor judiciare penale române</i>	143
§1. Condiții	143
§2. Procedură	146

CAPITOLUL AL VIII-LEA. RECUNOAȘTEREA ACTELOR**JUDICIARE PENALE ÎN RAPORTURILE CU STATELE****MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE _____ 153***Secțiunea 1. Sediul materiei _____ 153**Secțiunea a 2-a. Definiție _____ 154**Secțiunea a 3-a. Recunoașterea în România a hotărârilor
străine de condamnare la sancțiuni privative de libertate _____ 155*

§1. Condiții _____ 155

§2. Procedură _____ 160

*Secțiunea a 4-a. Recunoașterea în Uniunea Europeană
a hotărârilor de condamnare la sancțiuni privative
de libertate pronunțate de instanțele române _____ 175*

§1. Condiții _____ 175

§2. Procedură _____ 177

*Secțiunea a 5-a. Recunoașterea în România a hotărârilor
străine de condamnare la amendă penală _____ 185*

§1. Condiții _____ 185

§2. Procedură _____ 187

*Secțiunea a 6-a. Recunoașterea în Uniunea Europeană
a hotărârilor de condamnare la amendă penală
pronunțate de instanțele române _____ 189*

§1. Condiții _____ 189

§2. Procedură _____ 189

*Secțiunea a 7-a. Recunoașterea în România a hotărârilor
judecătorești străine prin care s-au dispus măsuri de
probațiune _____ 191*

§1. Precizări preliminare _____ 191

§2. Condiții _____ 192

§3. Procedură _____ 194

*Secțiunea a 8-a. Recunoașterea în Uniunea Europeană
a hotărârilor prin care instanțele române au dispus
măsuri de probațiune _____ 201*

§1. Condiții _____ 201

§2. Procedură _____ 203

<i>Secțiunea a 9-a. Recunoașterea în România a actelor judiciare străine prin care s-au dispus măsuri de supraveghere judiciară</i>	207
§1. Precizări preliminare	207
§2. Condiții	208
§3. Procedură	210
<i>Secțiunea a 10-a. Recunoașterea în Uniunea Europeană a actelor judiciare prin care autoritățile române au dispus măsuri de supraveghere judiciară</i>	221
<i>Secțiunea a 11-a. Recunoașterea reciprocă a ordinelor de indisponibilizare</i>	225
§1. Precizări preliminare	225
§2. Condiții	226
§3. Emiterea și transmiterea de către autoritățile române a ordinelor de indisponibilizare	228
§4. Executarea de către autoritățile române a ordinelor de indisponibilizare emise în alte state membre ale Uniunii Europene	229
<i>Secțiunea a 12-a. Recunoașterea reciprocă a ordinelor de confiscare</i>	236
§1. Precizări preliminare	236
§2. Condiții	238
§3. Emiterea și transmiterea de către autoritățile române a ordinelor de confiscare	239
§4. Executarea de către autoritățile române a ordinelor de confiscare emise în alte state membre ale Uniunii Europene	241
CAPITOLUL AL IX-LEA. ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE DE COMBATERE A CRIMINALITĂȚII	247
<i>Secțiunea 1. Interpol</i>	247
§1. Statut	247
§2. Funcție	247
§3. Organizare	247
§4. Competență	248

<i>Secțiunea a 2-a. Europol</i>	249
§1. Statut	249
§2. Funcție	250
§3. Organizare	250
§4. Competență	251
<i>Secțiunea a 3-a. Rețeaua Judiciară Europeană</i>	252
§1. Statut	252
§2. Funcție	253
§3. Organizare	253
§4. Competență	253
<i>Secțiunea a 4-a. Eurojust</i>	254
§1. Statut	254
§2. Funcție	255
§3. Organizare	256
§4. Competență	258
<i>Secțiunea a 5-a. Parchetul European</i>	259
§1. Statut	259
§2. Funcție	260
§3. Organizare	260
§4. Competență	262
§5. Procedură	264

Secțiunea a 8-a. Utilizarea investigatorilor sub acoperire

Statul român poate conveni cu un stat străin să își acorde asistență reciprocă pentru desfășurarea unor anchete de către investigatori sub acoperire.

Autoritățile române competente vor decide, de la caz la caz, **potrivit legii române**, aplicându-se în mod corespunzător dispozițiile art. 148-149 C. proc. pen. În condițiile prevăzute de legea română, autoritățile judiciare române și cele străine vor stabili modalitățile concrete de desfășurare a anchetei și statutul juridic al agenților.

Secțiunea a 9-a. Echipele comune de anchetă

Cooperarea judiciară internațională în materie penală poate presupune și constituirea unor echipele comune de anchetă, care pot funcționa pe teritoriile României și ale altor state cu scopul de a facilita efectuarea de cercetări penale. Echipele comune de anchetă se pot crea atunci când, în cadrul unei proceduri în curs în statul solicitant, ancheta are un grad ridicat de dificultate și implică importante mijloace umane și de altă natură, care privesc ambele state, sau când mai multe state efectuează anchete care necesită o acțiune coordonată și concertată în statele în cauză (spre exemplu, în dosarele privind trafic de droguri, trafic de persoane, contrabandă).

Procedurile care reglementează funcționarea acestor echipe, precum și componența, durata, locația, organizarea, funcțiile, scopul și condițiile de participare a membrilor unei echipe la activitățile de anchetă se stabilesc **prin acord scris**.

În relația cu statele membre ale Uniunii Europene, competent să încheie acordul este:

– prim-procurorul sau procurorul general al parchetului în care își desfășoară activitatea procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, dacă aceasta a fost începută în România;

– procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau un procuror desemnat de acesta, dacă în România nu există nicio procedură penală în desfășurare.

În relația cu statele care nu sunt membre ale Uniunii Europene, competent să încheie acordul este procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau un procuror desemnat de acesta.

În cazul infracțiunilor care, potrivit legii, sunt date în competența Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau a Direcției Naționale Anticorupție, acordul se încheie – în relația cu orice stat, indiferent că este sau nu membru al Uniunii Europene – de către procurorii-șefi ai acestor structuri specializate sau de procurorul desemnat de către aceștia.

Cererea de constituire a unei echipe comune de anchetă poate fi formulată de orice stat implicat și cuprinde propuneri referitoare la componența echipei. Echipa este formată în unul dintre statele în care ancheta trebuie efectuată. Dacă echipa se formează pe teritoriul României, componenții desemnați de autoritățile române au calitatea de membri, iar cei desemnați de statele străine au calitatea de membri detașați. Membrii detașați ai echipei sunt asimilați membrilor români în ceea ce privește infracțiunile săvârșite împotriva lor sau de către ei (spre exemplu, procurorii străini vor putea fi subiecți pasivi ai infracțiunii de ultraj judiciar, prevăzută de art. 279 C. pen.).

Activitatea echipei comune de anchetă pe teritoriul statului român se desfășoară potrivit următoarelor **reguli generale**, prevăzute atât în art. 239 din Legea nr. 302/2004, cât și în art. 548 alin. (2) C. proc. pen.:

– conducătorul echipei este un reprezentant al autorității judiciare române;

– acțiunile echipei se desfășoară conform legii române;

– atât membrii, cât și membrii detașați își execută sarcinile sub responsabilitatea conducătorului echipei;

– membrii detașați vor fi prezenți la efectuarea oricăror acte procedurale, cu excepția cazului când conducătorul echipei decide contrariul;

– actele membrilor detașați, efectuate în România în conformitate cu acordul încheiat și cu dispozițiile conducătorului echipei, au valoare

juridică similară actelor realizate de organele de urmărire penală române.

Atunci când activitatea echipei comune de anchetă se desfășoară pe teritoriul altui stat, dacă se apreciază că este necesară îndeplinirea unor acte de cercetare pe teritoriul României, procurorul român care este membru al echipei comune de anchetă poate cere autorităților române să îndeplinească acele acte, conform legii române, fără ca celelalte state participante să mai depună o cerere de cooperare judiciară. Excepție face situația în care se solicită arestarea unei persoane în vederea extradării sau predării, caz în care se va urma procedura extradării sau a mandatului european de arestare.

Un membru detașat pe lângă echipa comună de anchetă poate, conform dreptului său național și în limitele competențelor sale, să furnizeze echipei informațiile care sunt la dispoziția statului care l-a detașat, în scopul derulării anchetei penale efectuate de echipă.

Informațiile obținute în mod obișnuit de un membru sau un membru detașat în cadrul participării la o echipă comună de anchetă și care nu pot fi obținute în alt mod de către autoritățile competente ale statelor implicate **pot fi utilizate în următoarele scopuri:**

- în scopul pentru care a fost creată echipa;
- pentru a descoperi, a cerceta sau a urmări alte infracțiuni, cu conștințământul statului pe teritoriul căruia au fost obținute informațiile;
- pentru a preveni un pericol iminent și serios pentru securitatea publică;
- în alte scopuri, convenite de statele care au format echipa.

Secțiunea a 10-a. Supravegherea transfrontalieră

În cazul anumitor infracțiuni, care au o derulare transnațională, se poate ivi necesitatea supravegherii făptuitorilor pe teritoriul mai multor state.

În asemenea situații, legea permite, la cerere, fie ca supravegherea începută pe teritoriul unui stat străin să fie continuată în România de autoritățile române (ceea ce presupune o cerere de comisie rogatorie),

fie ca ea **să se continue, pe teritoriul statului român, chiar de reprezentanții autorităților judiciare străine.**

Continuarea în România a supravegherii de către agenți ai unui stat străin este posibilă, ca **premisă**, atunci când:

- există motive serioase pentru a se presupune că persoana supravegheată a participat la săvârșirea unei infracțiuni care dă loc la extrădare, sau

- există motive serioase pentru a se crede că supravegherea în continuare a persoanei poate duce la identificarea sau localizarea celui ce a participat la săvârșirea unei infracțiuni care dă loc la extrădare (spre exemplu, subiectul supravegherii este un membru al familiei făptuitorului, care nu a putut fi încă localizat, și există informații că se deplasează în România pentru a se întâlni cu acesta).

Ca **regulă**, pentru ca autoritățile statului străin să poată continua supravegherea în România, trebuie să solicite aceasta, **în prealabil**, printr-o cerere de asistență judiciară adresată Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În cerere se vor indica toate informațiile care justifică necesitatea continuării supravegherii de către agenți străini. Continuarea supravegherii se realizează după autorizarea ei, cu mențiunea că Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate impune anumite condiții restrictive pentru efectuare.

Pe timpul supravegherii, agenții străini se vor supune legii române și trebuie să respecte următoarele **reguli**:

- vor avea asupra lor un document care să ateste că le-a fost acordată permisiunea de a continua supravegherea în România;

- vor fi în măsură, în permanență, să își justifice calitatea oficială;

- vor putea purta armamentul din dotare numai în situațiile menționate în autorizația Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;

- nu vor putea utiliza armamentul din dotare decât în caz de legitimă apărare;

- nu vor putea pătrunde, în nicio situație, în domiciliul unei persoane sau în alte locuri inaccesibile publicului;

- nu vor putea reține sau aresta persoana supravegheată.

Despre orice operațiune de supraveghere efectuată în România de agenți străini se va întocmi un raport către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Prin **excepție**, atunci când autorizarea nu poate fi solicitată în prealabil din considerente de urgență, agenții străini pot continua pe teritoriul României supravegherea dacă sunt îndeplinite următoarele **condiții**:

- acționează în cadrul unei anchete judiciare aflate în faza de urmărire penală;

- persoana supravegheată este bănuită ca fiind autor sau participant la comiterea faptei (așadar, nu poate fi continuată, fără autorizare prealabilă, supravegherea unei persoane care ar putea conduce la identificarea sau localizarea făptuitorului);

- urmărirea penală vizează una dintre următoarele infracțiuni, indicate în mod restrictiv: omor, omor calificat, infracțiuni grave de natură sexuală (inclusiv violul și abuzul sexual asupra minorilor), distrugere, distrugere calificată săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice asemenea mijloc, contrafacere și falsificare de mijloacele de plată, furt și tâlhărie în formă calificată, primirea de bunuri furate, delapidare, lipsire de libertate în mod ilegal, trafic de persoane, trafic de minori, folosirea serviciilor unei persoane exploatate, pornografie infantilă, infracțiuni privind traficul de droguri sau precursori, infracțiuni privitoare la nerespectarea regimului armelor și munițiilor, materiilor explozive, materialelor nucleare și al altor materii radioactive, transport ilegal de deșeuri toxice și dăunătoare, trafic de migranți, facilitarea șederii ilegale în România, șantaj^[1].

Dacă supravegherea a fost continuată în condiții de urgență, din punct de vedere formal se va proceda după urmează:

- trecerea frontierei va fi comunicată imediat, în timpul supravegherii, către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și către structurile Poliției de Frontieră;

^[1] Atunci când agenții străini reprezintă un stat membru al Uniunii Europene, supravegherea poate continua pe teritoriul României, fără autorizare prealabilă, în situații de urgență, și pentru infracțiuni de ucidere din culpă, fraudă gravă, spălare de bani, trafic ilicit de substanțe nucleare și substanțe radioactive, participarea la organizațiile criminale, infracțiuni de terorism.

– cererea de asistență judiciară va fi întocmită ulterior, în cel mai scurt termen posibil, și va indica, pe lângă informațiile generale, și motivele care au justificat trecerea frontierei fără autorizare prealabilă.

În ipoteza în care Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție refuză acordarea autorizației sau nu o furnizează în termen de 5 ore de la trecerea frontierei de stat de către agenții străini, aceștia sunt obligați să înceteze imediat supravegherea.

Secțiunea a 11-a. Ordinul european de anchetă

§1. Definiție

Ordinul european de anchetă este o **decizie judiciară** emisă sau validată de o autoritate judiciară a unui stat membru al Uniunii Europene^[1], în scopul aducerii la îndeplinire într-un alt stat membru al Uniunii a uneia sau a mai multor **măsurî de anchetă**, în vederea **obținerii de probe**.

Premisa ordinului european de anchetă este aceea că într-un stat membru al Uniunii Europene se derulează un proces penal în cadrul căruia este necesar să fie administrate mijloace de probă care pot fi obținute într-un alt stat membru. În vederea obținerii și transferului respectivelor probe, statul în care se instrumentează dosarul emite un ordin european de anchetă, care va fi pus în executare în statul unde se găsesc probele.

În funcție de legislațiile în materie procesuală penală din statele membre ale Uniunii Europene, ordinul european de anchetă **poate fi emis**:

– de o autoritate judiciară (spre exemplu, de procuror sau de instanța de judecată);

– de orice altă autoritate care acționează în dosar ca autoritate de anchetă, având competența să dispună strângerea de probe în conformitate cu legislația națională a respectivului stat (spre exemplu, organele de poliție). În acest caz însă, ordinul european de anchetă trebuie validat de o autoritate judiciară.

^[1] Fac excepție Danemarca și Irlanda.

§2. Emiterea și transmiterea de către autoritățile române a unui ordin european de anchetă

În România, **autoritățile care pot emite** un ordin european de anchetă, în cursul procesului penal, sunt:

a) pentru situația în care dosarul este în faza de **urmărire penală**:

– procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, în ipoteza în care măsura de anchetă nu implică o dispoziție a judecătorului de drepturi și libertăți (spre exemplu, măsura dispusă prin ordin este cea privitoare la folosirea de investigatori sub acoperire);

– judecătorul de drepturi și libertăți competent conform Codului de procedură penală, în ipoteza în care măsura de anchetă implică, potrivit legii române, o dispoziție a acestuia (spre exemplu, măsura dispusă prin ordin este interceptarea comunicațiilor unei persoane, care trebuie pusă în executare într-un alt stat membru al Uniunii Europene);

b) pentru situația în care dosarul este în faza de **judecată**, emiterea ordinului se face de către instanța în fața căreia se judecă respectivul dosar.

Emiterea ordinului poate fi făcută de aceste autorități judiciare fie din oficiu, fie la cererea părților sau a subiecților procesuali principali.

Autoritățile române vor respecta, în funcție de măsura de anchetă la care se referă ordinul, dispozițiile corespondente din Codul de procedură penală [spre exemplu, dacă se solicită interceptarea comunicațiilor, ordinul poate fi emis de judecătorul român numai dacă este vorba despre una dintre infracțiunile prevăzute la art. 139 alin. (2) C. proc. pen. și numai pentru o perioadă inițială de maximum 30 de zile, conform art. 140 alin. (1) C. proc. pen.; dacă ordinul european de anchetă este emis de procurorul român pentru a autoriza folosirea investigatorilor sub acoperire, trebuie să fie vorba despre una dintre infracțiunile prevăzute la art. 148 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.].